

Előfizetési ár:

Egy évre 6 frt.
Félévre 3 frt.
Negyedévre 1 f. 50 k.
Előfizetési pénzek
valamint minden köz-
lemény a szerkesztő-
séghez S. a. Ujhelybe
bérmentv. küldendők.
Kéziratok nem adat-
nak vissza.
Nyílt térben egy
sor 20 fr.

ZEMPLÉN.

Közlöny a társasélet, közgazdászat s irodalom köréből.

Hirdetési díj:

5 hasábos petit sor
egyszeri hirdetésnél
5 kr.
Többszörinél olcsóbb.
Bélyeg líj mindig
30 kr.
Előfizetések és hir-
detések felvételnek
Lővy A. könyvkeres-
kedésében és a szer-
kesztőségénél.

29-ik szám.

MEGJELENIK MINDEN KEDDEN.

IV-ik évfolyam.

X Jó éjszakát!

S.-a.-Ujhely, július 29.

A szegényérzet pirja szökellik arcunkba, ha a mult hét azon eseményére kell viszagondolnunk, melyet mesterkélt számítással alkalmazott színre a bizonyára felesleges aggodalom, hogy általa városunk történetének lapjára egy foltot ejtsen, s az értelmiség s a gondolkozni kevésbé szerető polgárság között ismét hosszú időre megzavarja azon egysulyt, mely különben is csak kés élen nyogodott, s hosszú küzdelem árán jött létre legalább annyira, hogyha a korszerű haladás és üdvös tevékenységnek nem is adott éppen valami energikus lökést, de legalább úgy tetszett mintha annak útjába sem akarna ezentul állani.

Ki lapjainkat olvasta, tudni fogja: mily ominosussá vált a közelmúlt időben városunk gázvilágítási ügye és pedig azon fellebbezés folytán, melyet Bajusz József és Mezősy Menyhért ügyvéd urak a város és megye idevágó határozata ellenében a minisztériumhoz fölterjesztettek.

Hogy Bajusz és Mezősy urak e két foku határozatot magukra nézve sérelmesnek találták s ellene a bizottsági ülésen telhetőleg plaidiroztak is, — ez ellen szavunk nem lehet. „Minden ember maga érzi, lábát cipője hol vérzi.“ De igen is van az ellen: hogy szigorú alkotmányos létükre a többség akarata előtt meg nem hajolva, annak egész nonchalance-al port hintettek szemükbe, midőn a határozat ellenében felebbezési szándékukat nemcsak kijelentették de egyszersmind a törvény értelmében (?) kijelölt határidő alatt azt fel is terjesztették.

Hogy B. és M. urak a megyerendezésről szóló törvény 4. §-át úgy magyarázták amint nekik tetszett, vagy amint reájuk nézve legjobb volt, ez ellen — amennyiben a felfogás finomságára tartozik — szintén nincs szavunk; de viszont van az ellen: hogy folyamodó urak illető magyarázatának a belügyminiszter az által adott helyet, hogy a felfolyamodványt elfogadta s azt következő határozat kíséretében küldte vissza Zemplénmegye közönségének:

„Másolat. 3%. Magyar kir. belügyminisztertől. 22674. szám. Zemplénmegye közönségének! S.-a.-Ujhely város s Eggels Károly vállalkozó közt a légszuszogató iránt s annak behozatala és kezelése iránt létrejött szerződés ellen fenforgó folyamodási ügyben, folyó évi júniushó 9-én 2455. szám alatt kelt jelentés esatolmányai a megye közönségének azon felhívással küldetnek vissza, hogy Mezősy Menyhért s Bajusz József sátoralja-ujhelyi lakosoknak az 1873. évi márczius 7-én 68/1094. sz. alatt kelt megyei határozat ellen beadott felfolyamodványban felhozott ellenvetések iránt, pontonként és pedig a községi háztartást érintő körülmények tekintetében, a községi képviselő testületnek is újabb meghallgatása s a község vagyoni állása felderítésére szolgáló adatoknak pótlagos beszerzése és felterjesztése mellett tüzetesen indoklandó véleményes jelentést tegyen. Budapest, 1873. júniushó 23-án. A miniszter megbízásából: Gróis Gusztáv, miniszteri tanácsos.“

E miniszteri határozat — szerén; nézetünk szerint nemcsak hogy nem felel meg a köztörvényhatóság rendezéséről szóló XLII. törvényzikk 4. §-ának de azzal éppen homlokegyenest ellenkezik.

Nézzük csak kissé a nevezett §-t.

A köztörvényhatóságok rendezéséről szóló t. cikk 4. §-ában szóról szóra ez áll:

4. §. Magánfelek a törvényhatóságnak az önkormányzat körében hozott sérelmes határozatai ellen a kézbesítéstől, illetőleg a szabályszerű kihirdetéstől 15 nap alatt az illető miniszterhez folyamodhatnak.“

E §. értelmében B. és M. uraknak kétségkívül volt joguk az illető miniszterhez folyamodni, amennyiben a törvényhatóság idevágó határozatában magukra mint „magánfelekre“ nézve közvetlenül sérelmet láttak, de hogy a tisztelt uraknak, mint o l y a n o k n a k, a község ügyében szintén joguk lett volna e cselekményre, azt már kereken és határozottan tagadjuk, s az e §-ból a leggeniálisabb furfang által sem magyarázható ki.

Tagadjuk pedig; mert e ténykedéssel a közönség ez urakat, se meg nem bizta, sem arra föl nem kérte.

De ha megbizta volna is, még ez esetben sem leendett az eljárás törvényszerű, mert az érdekelteknek a képviseleti határozat ellen a községi törv. 27-ik §-a szerint a szabályszerű kihirdetéstől számított 15 nap alatt a törvényhatósághoz kellett volna folyamodniok, ezt pedig az illetők nem tették; sőt a határozatnak a képviseleti gyűlésen történt kimondása és hitelesítése alkalmával bölcsen hallgattak; mint kisebbség óvásukat ott ki nem jelentették s mint ilyenek folyamodványukat orvoslás végett a törvényhatósághoz benyújtani elmulasztották.

Ennélfogva — nézetünk szerint — az egész felfolyamodási eljárás incorrect volt, s a törvény betűi és értelmének absolute nem felel meg, azt már az első forumnál vissza kellett volna utasítani.

Ha pedig ez nem történt itt, s a törvény téves interpretációja folytán csakugyan a miniszter elé került a dolog, a miniszternek lett volna feladata ott szorososan a törvény betűinek szellemében járni el.

Azonban ennek ép ellenkezője történt; mert két magán fél folyamodására a törvényhatóság utasítva lett a felhozott ellenvetések és gravameknek, a városi képviselő testület újabb meghallgatása, s a község vagyoni állása földterítésére szolgáló adatoknak beszerzése és felterjesztése mellett, tüzetesen indoklandó véleményes jelentést tenni a miniszternek.

Régi nóta: hogy egyik botlást a másik szokta követni. A folyó, ha egyszer tulhágta szabályszerű korlátait, nem könnyű dolog azt ismét oda visszavezetni.

Ez ominosus ügy körüli eddigi eljárásnál is a szabálytalanság egész láncolata tűnik szemünk elé, melynek méltó koronája a megyeház termében tegnapelőtt tartott városi képviseleti gyűlés volt.

Ugyanis a miniszteri határozat Zemplénmegye közönségének szólván, az lett utasítva: hogy a pótlólag szükséges lépéseket megtegye. Tehát annak először is a megyei bizottság elé kellett volna kerülni, s csak aztán ha a bizottság a már egyszer nem könyv nélkül hozott határozata megtartása érdekében a további, jogkörén belül eső lépések megtételét nem találandotta szükségesnek, s a miniszteri határozatnak szó nélkül eleget kívánt volna tenni, — mondjuk: csak is azon esetben kellett annak a városi képviseleti gyűlés elé kitálatatni.

A dolog éppen megfordítva lett.

S még hagyján hacsak a városi képviselő testület tagjai jöttek volna ekkor is össze; és csakis a kívánt vagyoni állás tüzetes felderítésére vonatkozó intézkedés megtétele lett volna célbevéve. Nem! sereggestül vezényeltettek fel a folyamodók nézeteinek ily esetben könnyen megnyerhető hívek, akik aztán a tanácskozási tárgy barrieré-jén kívül az opposicio nyerseségével véglegesen akarták az ügyet elintézni, vagy is a képviseleti és megyebizottsági határozatot, egy újabb lakonikus határozattal brevi manu agyonshintani.

És így fejlett ki aztán a Montechi és Caputtetik csunya, személyeskedő harcza, melyben nem annyira a gázvilágítás ügyének adott több halálos oldaldöfés, mint inkább a megye és város erkölcsi tekintélyének oltemetésére tétetett az első kapa-vágás.

S ezt előre lehetett tudni. „Sátoralja-Ujhely adófizető közönségéhez!“ című s csak a közelebbi napokban szétoztott röpíratban volt elhintve a mag, melynek kikelésén, ismerve a viszonyokat, egy pillanatig sem kételkedtünk; abban voltak utasítva az adófizetők: hogy e tárgyban köz, alias népgyűlés tartását a szolgabírónál eszközöljék, mely mig egyfelől világosan községi törvényeinkbe ütközik, másfelől ehelyütt valóságos tüntetés vágy plane hadüzenet karakterével bír az értelmiség ellen.

De nem folytatjuk tovább, nehogy akaratlannal is recriminációk kerüljenek tollunk hegyére. A mit nagyon hézagosan elmondunk, tettük kellő tárgyilagossággal és meggyőződésünk szerint. Hallgatunk nem volt szabad; mert lapunkban a megye társadalmi s közművelődési történetét akarjuk az utókornak hagyni, s eképen magunk és híveink számára — kik nem riadtunk vissza kicsinyes áldozatoktól — annak kedvező ítéletét e tekintetben is biztosítani.

Végül még csak annyit: hogy nincs oly reform-mű, melynek keresztülvitele kisebb nagyobb rázkodtatást, áldozatot, de egyszersmind fenkolt szellemet is ne követelne. S nagyon csodálkozunk, hogy az, ki politikai téren a reformtörekvések rohamos keresztülvitele mellett egész tüzzel látszik harcolni, társadalmi s közművelődési téren a stagnáció barátjának tünteti fel magát. Ezt mi véges eszünkkel összeegyeztetni a legjobb akarattal sem tudjuk.

Nagyon csodálkozunk: hogy az elemeire szétszedett s a szélnek bocsátott ősi megyei önkormányzatunk még megmaradt szűk hatáskörének vonalait éppen azon kezek vonják most őszebb, melyek csak nem régen is kardvillogatva, azt országos politikát üző küzdter porondjává akarták kiszélesíteni.

De van még az ily és ehez hasonló képeknek sokkal marquirtabb oldaluk, melyekből aztán az elfogult idegen bíráló, elég helytelenül, egy egész iskolának mérlegeli meg művészi érzékét és hoz oly ítéleteket, melyek bennünk magyarokban boszantóan fájó érzéseket keltenek föl s álmélkodunk a művelt világ rövid látásán, mely nemzetünket folytonosan az obscurantismus árszai színével szereti bemázolni.

Pedig hát így és nem másképen terjed a kolera!

Egyébiránt — amicus personae inimicus

rei — szerettünk volna még e helyütt egyet-mást elmondani, de soraink így is hosszúra nyultak, aztán az időből is kifogytunk... aztán a gáz is kialudt... jó éjszakát!... jó éjszakát!... (1)

Ritkulnak soraink!

Budapest, 1873, Nyárhé 24-én.

Ma kísérok el örök nyugalma helyére V a g s Gyula barátunkat. Lapunk olvasói annyira ösmerték és megvagyunk győződve, szintén kivétel nélkül tisztelték és szerették ezen egy hazafisága mint barátságában és általában minden jó és nemes eszmékben kitűnt v a s következetességü, acél-jellemü férfit, hogy e lap hasábjain bővebb dicséretébe bocsájtkozunk, helyén sem lenne.

Az már talán nem mindenki előtt ösmert dolog, a mit azonban mi meghittebb barátjai mindannyian tanusíthatunk, hogy élete nemcsak örömteljes nem, de folytonos küzdelem, folytonos elégedetlenség volt, annyira, hogy talán nem csalódunk, ha azt hisszük, hogy halálát oly korban, midőn még szép tehetségét leginkább lehetett volna a közügy, a haza javára felhasználni, testi szervezetének gyengéin rágódó lelki baja idézte elő, vagy legalább is tetemesen siettetette. És ebből némi, habár sajnos vigasztalást kell merítenünk, mert életével szenvedéseit is bevégezte.

Ha elgondoljuk, mily egyszerű kísérete lett volna e férfiu ravatalának, ha esetleg otthon S.-a. - Ujhelyben hal el: mi itt valóban meglepő kevesen valánk, a kik megjelenésünkkel annál őszintébb ragaszkodásunk tanúságát adtuk: Nyeviczkey József királyi táblai t. elnök, Rozgonyi Bertalan a királyi főügyészettől, Schwarz Vilmos, Zábrazky Miklós, alig tudnánk többeket nevezni — a családhoz tartozókon kívül. A régi honvédség képviselőjéül megjelent Szekulics István ezredes.

De nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy ritka embernek juthat a szerencse, ha már szorosabb értelemben vett családja nincsen, testvéreiben oly önfeláldozó, oly hő, oly buzgó szeretetet találni, a mely végnapjai szenvedéseit enyhítse. Három nőtestvére nem csak a végtisztesség pompáját illő modorban adták meg hült tetemeinek, de a mihez képest ez elenyészik — hetek óta versenyeztek egymással abban, hogy a halálra vált beteg szenvedéseit enyhítsék és feleddessék.

Matolay Etele.

A jó pásztor!

„Balsors a kit régen sujt,
Küldj rá jobb esztendőt;
Még bűnhődte már e nép
A multat s jövődöt“

Ugy látszik, hogy még nem, mert ez esztendő oly rossz, hogy ha csakugyan büntetés, akkor nagy bűnöknek büntetése!

Nem elég a mindenki fölött Damokles kardjaként függő pénzviszonyok rémképe, hanem még a kolera is eljött, hogy seperje, rémitse, rombolja e szegény nemzetet!

S mind e sok baj csoportosan jön és akkor jön, mikor az állam nem képes segínyt nyújtani polgárainak önléte kockáztatása nélkül, sőt a polgárok nyomorára teherként nehezül, mert hisz az aratási idény alatt sem szüntethetik meg az adó executiót, a mi még eddig soha sem történt.

Minő bűneink lehetnek? egyesek, pártok, vagy maga a nemzet bűnös-e, hogy ily abnormis és veszélyteljes viszonyok jöttek létre? a fölött itélend a történelem, mert a jelennek a jelen nem lehet bírása, csak a jövő!

Legsajátosabb e bajok közt az, miszerint a baj annyira elterjedt, s oly általános, hogy mindenki úgy szólván önjerejére saját segélyére van utalva, az államra alig számíthat! pedig azért álltunk társadalomba, azért vállaltuk el a társadalmi terheit, hogy annak jótéményeit is élvezzük! Mi e jótémény? életünk és vagyonunk biztosítása!

Hogy vagyonunk, általános existenciánk az általános pénzzerítés által miként van megtámadva, azt jobban érzi mindenki, szegény és gazdag, semhogy magyarázgatni kellene, érzi azt a nagyur éppennygy, mint a napszámos naponta mikor kiadásait és bevételeit összeszámítja.

De van-e életünk biztosítva?

E téren is majdnem kizárólag önjerejére saját segélyünkre vagyunk utalva, az állam mintha nem is léteznék, annak neszét sem halljuk, rakásra halnak falunkent az emberek, a hullák egy része 8-10 óra alatti eltemetetik, ki áll jól érte, hogy azok egy része csakugyan hullá és nem tetszhalott, kit a göres önkivületebe hoz? gondoljunk csak ezek sorsára? más része pedig 2-3 napig ott döglészi a levegőt, mert a rémület oly nagy, hogy az apa a fiut, a fiu az apát ápolni, érinteni nem meri, saját életét féltvén, innen van, hogy a betegek nagy része elhal gondozás hiányából, például Semjénben 400 lélek közül elhalt 58, Kis-Tárkányban a betegek $\frac{3}{4}$ része elhalt, nagy Tárkányban szintén, Póljánban $\frac{9}{10}$ része hal el, mert a betegre rá zárják az ajtót, hogy vele senki ne érintkezhesse és így természetesen el kell neki halni, a legembertelenebb módon megfosztván attól, a mi miatt társadalomba álltunk, a mi miatt a társadalom terheit viseljük, t. i. a segélytől. Nemcsak megfosztva, hanem mint egy erőszakosan lehetetlen van téve a segély, ha valaki mint mondják, dögvőráson van, annak aztán el kell veszni, kigyógyulna ha gondoznák, orvosolnák, de nem engednek senkit feléje közeledni, innen van, hogy a koleras beteg mire meghal, kínjai közt az ágy alá kerül! és ott hal meg!

Igy kezdte a tudatlan nép ezt Battyánban is, a hol megbetegedvén egy családatag, a többi a mezőre szaladt, nem mervén haza se jönni; ily segély hiányban halt el őt! azonban e falunak adott a gondviselés egy jó pásztor, ki önléte és egészségére feláldozásával eddig 73 beteg közül 60-at meggyógyított, az elhalt 13 közt van a gondozás nélkül elhalt első őt is!

A vész idején magaslik ki az igazi férfijellem! A normalis idők, a szájhűsök sajnosja! Ezek elbujnak oduikba mikor a társadalom megmentése az emberiség megmentésére tenniük kellene példával, cselekedettel, elbujnak gyáván, félénken és ha a vész elvonult, jönnek osztolni a dicsőségben, melegedni a napsugárban! A veszedelem a férfiu jellem tüzpróbája, mint a vihar ha meg rázza a fát lehullik a gyümölcs férgese! A valódi jellem, a valódi tett embere éppen ekkor állja meg helyét, s a ki hivatását a veszedelem percében betölti, az igazán hasznos és producív tagja a társadalomnak, nem pedig herje!

Látván a battányi lelkész Magyarváry Endre, hogy a nép ezen ijedsége és azon hite: miszerint a beteghez nyulni nem szabad, a falu, nagy részét a halál torkába dobja, önmaga vállalta a bozasztóan súlyos munkát; — minden beteget gondozni, szegény, gazdag, zsidó keresztény, az neki mindegy, a járvány kiütése óta éjjel nappal felöltözve mint hadjárat idején a táborban — talpon van, minden beteghez elmegy, önmaga ápolja, forgatja, melegen és ellátja oly orvosi szerekkel miket részint önmaga olvasgatás folytán kombinatiok alapján készített, részint a járvány ellen imitt amott az orvosok használtak! bátorítva, vigasztalva, tanítva a gondozásra a családtagokat.

E sorok írója egy egész délután szemtanuja volt ama önfeláldozó bozasztóan súlyos munkának! miut ment e jó pásztor egyik másik végére a falunak, midőn jajgatva szaladt a fiu, jelentve, hogy apját már megragadta a göres, midőn örvöngve jött a férj, hogy neje mindjárt meghal, jött az anya, hogy egyetlen fia haldoklik sat sat.

Látva Magyarváryt a vészes, ragályos házikban jánni, a betegeket ott emelgetni, a betegség loflyását észlelni, őket vigasztalni, Kapisztrán szelleme lebegett előttem, történelmünk egyik legdicsőségesebb, de legvéresebb korszakának történelmi alakja, ki Hunyadi seregébe lelket bátorságot öntött a küzdelemre s képesíté őket a győzelemre.

A battányi plebános is látva, hogy nincs kire támaszkodni, míg az állam észre veszi, hogy Battyánban baj van, addig Battyány elveszett! Igazi férfi jellemhez illőleg követte és követi lelke sugallatát! eddig 60-an köszönik a felgyógyultak neki az életet, és imádkoznak és remegnek most

már az ő életéért a falu összes lakosai vallás, nem- és rang különbség nélkül, nehogy áldozatul essék eddigi nemes önfeláldozásának!

Ő hervadhatlan érdemeket szerzett és egy falu lakosainak szívét örökre lekötölte magának!

Illyen legyen a jó pásztor! követendő példa, másutt, a hol a vész ily babonás halálhiedelmek közt köszönt be!

S ha e példa követetik, akkor a számba ugysis kevés magyar nép egy részét megmentjük az életnek! s ezen év emlékét, mely egy pusztító háborúnál több romlást okozott a nemzetben legalább enyhíteni fogja a tudat, hogy a mit lehetett megtettünk a vész idején.

Végre arra kérem a tisztelt olvasókat, hogy legalább a vész elmúltáig ne tudassák M-val, miszerint nyilvánosságra hozott működése; mert ő olyan ember, hogy nem szereti, ha a balkeze tudja, hogy a jobb keze jótékonytágot gyakorolt! ő annyira ellenszenves holmi tüntetések iránt, hogy e sorok olvasása őt lehangolná és talán zibbasztaná tevékenységében; Adjon isten sok ilyen papot a hazának!

X. Y. Z.

Értekezés

a nemzetiségről és hazafiságról.

Irta: Katona Dienes,

kegyestanársági kormánysegéd és bölcsészeti tudor.

(Folytatás).

A ki Európát jól ismeri, könnyen észre veszi, hogy olasz, spanyol, francia, angol, német, dán, svéd, orosz országokban csak az uralkodó nemzeti nyelven szól a törvény, tanítatnak a tudományok, beszél nemzeti nyelven a nép, csak magyar országban látunk nagy kivételt. Itt hány vendégországban lakik, mint sász, oláh, tót, rác, német, orosz vend, horvát, örmény, elegendő, besnyó, ugyan annyi külön nyelv divatozik, sőt ezek közül némelyek még külön nemzetiség jogaira is mernek feszülni, és különzködni, pedig csak azért, mert őket tulságos engedékenységünkkel saját nemzetiségünk rovására elkényeztettük. Elbiztuk magunkat, mintha a magyar vitézségnek már a világon semmi sem merne ellene szegülni, és kényeztetett vendégnepeink között, kiknek honunk legjobb, legszebb részét, minden érdemök nélkül odaajándékoztuk csupán csak a magyar névnek gyűlöletből alkalmilag békés magyar népünket megrohanna halomra ölték! Ha megakarsz szegényülni, csak bízd el magadat! A tulságos engedységnek gyáva-ság és oktalanság lesz a neve!

Az Árpád királyok korszakára terhelő panasz nem hárul; mert azon korbéli királyaink a Kuno- kat, kik része Árpáddal jött be, része később, és Erdélyben a Bánfy Hunyadi tatárokat mind a magyar nyelvre, mind a keresztény hitre megtanították.

Kárpát alatti megyékünk is sokkal magyarosabbak voltak hajdan, mint jelenkorban. Nyitra városáról számtalanszor hallánk, hogy egészen magyar volt, melyről nem messze most is van még néhány törzsökös magyar helység, Nyitra városa pedig, ha mégis ez a hír nem tultott, már egészen megtörtözött.

Tapasztalásaink szerint a magyarnak kitűnő tehetsége, melyet a nyelveket könnyen és hamar megtanulja, okozta azt, hogy idegen nyelvekkel értekezhetős végett inkább ő tanulja meg vendégei nyelvét, mint azokat magyarul megtanítaná. Ez igen nagy politikai hiba és a nemzetiség tekintetében életkérdés!

Mi egyéb ez, mint a nyelv terjesztésének a római tanácsával homlokellenes szere. Ha valaha a magyar állam elenyészik könnyelműségünknek ezen átkozott elve fogja azt okozni.

Hogy e rémületes méltatlanságot teljesen érezhessed földi, gondold el ezeket: A magyar nemzet minden javaival dusan élő népeinek, szónokolja valaki, ne tanuljatok magyarul, inkább megtanuljok mi a ti nyelveiteket és saját nyelveiteket megmondjuk nektek, mit kelléssek tennetek. Csak maradjatok ti a magyaroktól valamint idegen nyelvü, úgy idegen szívü vendégek. Ilyen esetben földi, ki az ur, ki a szolga? Oskoláinkban hévvel tanítják a német nyelvet és a magyar nyelvet hol tanítják és mennyire németországban?

A felséges osztrák dynastia korszakában II. József római császár és magyar király észre vevén a nálunk uralkodó nagy hibát, hogy a magyar nemzetet, melyet hajdan két leghatalmasabb császár fegyverrel meghódítani nem bírt, most Róma latin nyelvével leigázva tartja, mivel

rei — szeretünk volna még e helyütt egyet-mást elmondani, de soraink így is hosszúra nyultak, aztán az időből is kifogytunk . . . aztán a gáz is kialudt . . . jó éjszakát! . . . jó éjszakát! . . .

Ritkulnak soraink!

Budapest, 1873. Nyárhó 24-én.

Ma kísérok el örök nyugalma helyére V a g s G y u l a barátunkat. Lapunk olvasói annyira ösmerték és megvagyunk győződve, szintén kivétel nélkül tisztelték és szerették ezen egy hazafisága mint barátságában és általában minden jó és nemes eszmékben kitűnt v a s következetességü, acél-jellemü férfit, hogy e lap hasábjain bővebb dícséretébe bocsájtkoznunk, helyén sem lenne.

Az már talán nem mindenki előtt ösmert dolog, a mit azonban mi meghittebb barátjai mindannyian tanusíthatunk, hogy élete nemcsak örömteljes nem, de folytonos küzdelem, folytonos elégedetlenség volt, annyira, hogy talán nem csalódunk, ha azt hisszük, hogy halálát oly korban, midőn még szép tehetségeit leginkább lehetett volna a közügy, a haza javára felhasználni, testi szervezetének gyengéin rágódó lelki baja idézte elő, vagy legalább is tetemesen siettetette. És ebből némi, habár sajnos vigasztalást kell merítenünk, mert életével szenvedéseit is bevégezte.

Ha elgondoljuk, mily nagyszerű kísérete lett volna e férfiú ravatalának, ha esetleg otthon S.-a- Ujhelyben hal el: mi itt valóban meglepő kevesen valánk, a kik megjelenésünkkel annál őszintébb ragaszkodásunk tanúságát adtuk: Nyeiczkey József királyi táblai t. elnök, Rozgonyi Bertalan a királyi főügyészettől, Schwarz Vilmos, Zábráczy Miklós, alig tudnánk többeket nevezni — a családhoz tartozókon kívül. A régi honvédség képviselőjéül megjelent Szekulics István ezredes.

De nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy ritka embernek juthat a szerencse, ha már szorosabb értelemben vett családja nincsen, testvéreiben oly önfeláldozó, oly hő, oly buzgó szeretetet találni, a mely végnapjai szenvedéseit enyhítse. Három nőtestvére nem csak a végtisztesség pompáját illő modorban adták meg hült tetemeinek, de a mihez képest ez elenyészik — hetek óta versenyeztek egymással abban, hogy a halálra vált beteg szenvedéseit enyhítsék és feledtessék.

Matolay Etele.

A jó pásztor!

„Balsors a kit régen sujt,
Küldj rá jobb esztendőt;
Meggühödté már e nép
A multat s jövődöt“

Ugy látszik, hogy még nem, mert ez esztendő oly rossz, hogy ha csakugyan büntetés, akkor nagy bűnöknek büntetése!

Nem elég a mindenki fölött Damokles kardjaként függő pénzvisszonyok rémképe, hanem még a kolera is eljött, hogy seperje, rémitse, rom bolja e szegény nemzetet!

S mind e sok baj csoportosan jön és akkor jön, mikor az állam nem képes segílyt nyújtani polgárainak önlele kockázatása nélkül, sőt a polgárok nyomorára teherként nehezül, mert hisz az aratási idény alatt sem szüntethetik meg az adó executiót, a mi még eddig soha sem történt.

Minő bűneink lehetnek? egyesek, pártok, vagy maga a nemzet bűnös-e, hogy ily abnormis és veszélyteljes viszonyok jöttek létre? a fölött itelend a történelem, mert a jelennek a jelen nem lehet bírāja, csak a jövő!

Legsajátosabb e bajok közt az, miszerint a baj annyira elterjedt, s oly általános, hogy mindenki úgy szólván önjerejére, saját segélyére van utalva, az államra alig számíthat! pedig azért álltunk társadalomba, azért vállaltuk el a társadalom terheit, hogy annak jótéményeit is élvezzük! Mi e jótémény? életünk és vagyonunk biztosítása!

Hogy vagyonunk, általános existenciánk az általános pénzzerítés által miként van megtámadva, azt jobban érzi mindenki, szegény és gazdag, semhogy magyarázgatni kellene, érzi azt a nagyur éppenny, mint a napszamos naponta mikor kiadásait és bevételeit összeszámítja.

De van-e életünk biztosítva?

E téren is majdnem kizárólag önjerejére saját segélyünkre vagyunk utalva, az állam mintha nem is léteznék, annak nosztét sem halljuk, rakásra halmnak falunként az emberek, a hullák egy része 8-10 óra alatti eltemetetik, ki áll jól érte, hogy azok egy része csakugyan hullá és nem tetszhalott, kit a göres önkívületbe hoz? gondoljunk csak ezek sorsára? más része pedig 2-3 napig ott döglészi a levegőt, mert a rémület oly nagy, hogy az apa a fiut, a fiu az apát ápolni, érinteni nem meri, saját életét féltvén, innen van, hogy a betegek nagy része elhal gondozás hiányából, például Semjénben 400 lélek közül elhalt 58, Kis-Tárkányban a betegek $\frac{3}{4}$ része elhalt, nagy Tárkányban szintén, Póljánban $\frac{1}{10}$ része hal el, mert a betegre rá zárják az ajtót, hogy vele senki ne érintkezhesse és így természetesen el kell neki halni, a legembertelenebb módon megfosztatván attól, a mi miatt társadalomba álltunk, a mi miatt a társadalom terheit viseljük, t. i. a segélytől. Nemesak megfosztva, hanem mint egy erőszakosan lehetetlené van téve a segély, ha valaki mint mondják, dögvőzösen van, annak aztán el kell vesznü, kigyógyulna ha gondoznák, orvosolnák, de nem engednek senkit feléje közeledni, innen van, hogy a kolera beteg mire meghal, kínjai közt az ágy alá kerül! és ott hal meg!

Igy kezdte a tudatlan nép ezt Battyánban is, a hol megbetegedvén egy családtag, a többi a mezőre szaladt, nem mervén haza se jönni; ily segély hiányban halt el őt! azonban e falunak adott a gondviselés egy jó pásztor, ki önléte és egészsége feláldozásával eddig 73 beteg közül 60-at meggyógyított, az elhalt 13 közt van a gondozás nélkül elhalt első őt is!

A vész idején magashik ki az igazi férfijellem! A normalis idők, a szájhősök sasonja! Ezek elbujnak oduikba mikor a társadalom megmentése az emberiség megoltalmazására tenniük kellene példával, cselekedettel, elbujnak gyáván, félénken és ha a vész elvonult, jönnek csztolni a dícsőségben, melegezni a napugárban! A veszedelem a férfiú jellem tűzpróbája, mint a vihar ha meg rázza a fát lehullik a gyümölcs férgese! A valódi jellem, a valódi tett embere éppen ekkor állja meg helyét, s a ki hivatását a veszedelem perezében betölti, az igazán hasznos és productív tagja a társadalomnak, nem pedig herje!

Látván a battányi lelkész Magyarváry Endre, hogy a nép ezen ijedsége és azon hite: miszerint a beteghez nyulni nem szabad, a falu, nagy részét a halál torkába dobja, önmaga vállalta a bozasztóan súlyos munkát; — minden beteget gondozni, szegény, gazdag, zsidó keresztény, az neki mindegy, a járvány kiütése óta éjjel nappal felöltözve mint hadjárat idején a táborban — talpon van, minden beteghez elmegy, önmaga ápolja, forgatja, melengeti és ellátja oly orvosi szerekkel miket részint önmaga olvasgatás folytán kombinatiok alapján készített, részint a járvány ellen imitt amott az orvosok használtak! bátorítva, vigasztalva, tanítva a gondozásra a családtagokat.

E sorok írója egy egész délután szemtanuja volt ama önfeláldozó bozasztóan súlyos munkának! mint ment e jó pásztor egyik másik végére a falunak, midőn jajgatva szaladt a fiu, jelentve, hogy apját már megragadta a göres, midőn örvöngve jött a férj, hogy neje mindjárt meghal, jött az anya, hogy egyetlen fia haldoklik sat sat.

Látva Magyarváryt a vészes, ragályos ház-kban járni, a betegeket ott emelgetni, a betegség lofolását észlelni, őket vigasztalni, Kapisztrán szelleme lebegett előttem, történelmünk egyik leg-dicsőségesebb, de legvéresebb korszakának történelmi alakja, ki Hunyady seregébe lelket bátoraságot öntött a küzdelemre s képesíté őket a győzelemre.

A battányi plebános is látva, hogy nincs kire támaszkodni, míg az állam észre veszi, hogy Battyánban baj van, addig Battyány elveszett! Igazi férfi jellemhez illőleg követte és követi lelke sugallatát! eddig 60-an köszönik a felgyógyultak neki az életet, és imádkoznak és remegnek most

már az ő életéért a falu összes lakosai vallás, nem- és rang különbség nélkül, nehogy áldozatul essék eddigi nemes önfeláldozásának!

Ő hervadhatlan érdemeket szerzett és egy falu lakosainak szívét örökre lekötölezzé magának!

Illyen legyen a jó pásztor! követendő példa, másutt, a hol a vész ily babonás halálhiedelmek közt köszönt le!

S ha e példa követetik, akkor a számba ugysis kevés magyar nép egy részét megmentjük az életnek! s ezen év emlékét, mely egy pusztító háborunál több romlást okozott a nemzetben legalább enyhíteni fogja a tudat, hogy a mit lehetett megtettünk a vész idején.

Végre arra kérem a tisztelt olvasókat, hogy legalább a vész elmúltáig ne tudassák M-val, miszerint nyilvánosságra hozott működése; mert ő olyan ember, hogy nem szereti, ha a balkeze tudja, hogy a jobb keze jótékonytágot gyakorolt! ő annyira ellenszenves holmi tüntetések iránt, hogy e sorok olvasása őt lehangolná és talán szibbasztaná tevékenységében; Adjon isten sok ilyen papot a hazának!

X. Y. Z.

Értekezés

a nemzetiségről és hazafiságról.

Írta: Katona Dienes,

kegyestanítórendi kormánysegéd és bölcsészeti tudor.

(Folytatás).

A ki európai jól ismeri, könnyen észre veszi, hogy olasz, spanyol, francia, angol, német, dán, svéd, orosz országokban csak az uralkodó nemzeti nyelven szól a törvény, tanítatnak a tudományok, beszél nemzeti nyelven a nép, csak magyar országban látunk nagy kivételt. Itt hány vendég-nép lakik, mint szász, oláh, tót, rác, német, orosz vend, horvát, örmény, elegendin, besnyó, ugyan annyi külön nyelv divatozik, sőt ezek közül némelyek még külön nemzetiség jogaira is mernek feszülni, és különözködni, pedig csak azért, mert őket tulságos engedékenységgünkkel saját nemzetiségünk rovására elkényeztettük Elbiztuk magunkat, mintha a magyar vitészségnek már a világon semmi sem merne ellene szegülni, és kényeztetett vendégnepeink között, kiknek honunk legjobb, legszebb részét, minden érdemök nélkül odaajándékoztuk csupán csak a magyar névnek gyűlöletből alkalmilag békés magyar népiüket megrohauva halomra ölték! Ha megakarsz szegyenülni, csak bizd el magadat! A tulságos engedénységnek gyávagság és oktalanság lesz a neve!

Az Árpád királyok korszakára terhelő panasz nem hárul; mert azon korbeli királyaink a Kunoikat, kik része Árpáddal jött be, része későbbben, és Erdélyben a Bánfy Hunyadi tatárokat mind a magyar nyelvre, mind a keresztény hitre megtanították.

Kárpát alatti megyénk is sokkal magyarosabbak voltak hajdan, mint jelenkorban. Nyitra városáról számtalanszor hallánk, hogy egészen magyar volt, melytől nem messze most is van még néhány törzsökös magyar helység, Nyitra városa pedig, ha mégis ez a hír nem tultott, már egészen megtörtösödött.

Tapasztalásaink szerint a magyarnak kitűnő tehetsége, melyel a nyelveket könnyen és hamar megtanulja, okozza azt, hogy idegen nyelvekkel értekezhetés végett inkább ő tanulja meg vendégei nyelvét, mint azokat magyarul megtanítaná. Ez igen nagy politikai hiba és a nemzetiség tekintetében életkérdés!

Mi egyéb ez, mint a nyelv terjesztésének a római tanácsával homlokellenes szere. Ha valaha a magyar állam elenyészik könnyelműségünknek ezen átkozott elve fogja azt okozni.

Hogy e rémületes méltatlanságot teljesen érezhessd földi, gondold el ezeket: A magyar nemzet minden javaival dusan élő népeinek, szónokolja valaki, ne tanuljatok magyarul, inkább megtanuljatek mi a ti nyelveiteket és saját nyelveiteket megmondjuk nektek, mit kellessék tennetek. Csak maradjatok ti a magyaroktól valamint idegen nyelvű, úgy idegen szívű vendégek. Ilyen esetben földi, ki az ur, ki a szolgálta? Oskoláinkban hévvel tanítják a német nyelvet és a magyar nyelvet hol tanítják és mennyire németországban?

A felséges osztrák dynastia korszakában II. József római császár és magyar király észre vevén a nálunk uralkodó nagy hibát, hogy a magyar nemzetet, melyet hajdan két leghatalmasabb császár fegyverrel meghódítani nem bírt, most Róma latin nyelvvel leigázva tartja, mivel

a magyarok közül is azt mondják némelyek, hogy a magyar nyelv még annyira kimivelve nics, hogy kormányi használatu lehessen, ránk parancsolta a német nyelvet annyira, hogy a ki azt három év alatt meg nem tanulná, hivatalnok ne lehessen.

Ekkor vettük magunkat észre, mely szörnyű hanyagságot követtünk légyen el, hogy nemzeti nyelvünkkel mit sem gondolva, előbb Róma latinokká, most Bécs németekké akar tenni; mert a németül beszélő nép csak németnek mondatik.

Ily nagy sérelem után nagy hévvel lobbai kezdettük nemzeti magyar nyelvünket mívelni, szabályozni, új tárgyakra alkalmazott szavakkal gazdagítani, mire hatalmasaink nagy áldozatokat tettek.

Azonban ugyan II. József a török háboruban a magyar seregek vitézségét csodálva tapasztalván, belátta, hogy ily nagy életével bíró nemzetet leigázni nem lehet, annál nagyobb hasznát veendő, neki kedvezni kezdett. A német nyelvvel rendelést visszavonta, megsemmisítette.

Ezen időtől számítva nemzeti nyelvünk kimivelése óriási léptekkel haladt, míg hajdani jogait, mint országos kormányi és tanodai nyelv, mind vissza foglalta!

A római nyelv és nemzetiség terjesztése dolgában leghatályosabb példákat a világnak a rómaiak adták; mert ők, amennyire terjesztették polgári hatalmukat fegyverekkel, ugyan annyira törvényesítették latin nyelvüket, mint már érinték.

Nagy hatású politikája volt a római kormányknak az is, hogy a jó földű, kiváltképen gazdag bányákkal bíró tartományoknak megnevesítése és megőrzése végett a túlnépes Olaszországból gyarmatokat szállított, melyek az ellenszenvű népeket latin nyelvre tanították. Ezen terve a római tanácsnak annyira sikerült, hogy csak ezen okból beszélnek mostis Európának számos népei sok latin szóval vegyített nyelveket.

Lássuk már annak is okát: miért beszélnek Spanyolországban a régi Iberusok, beköltözött rómaiak, a későbbben bement népek maradékai most mindnyájan egy spanyol nyelven, mely a kormány nyelve és melyben a latin szavak még most is sűrűn hangzanak? Mért beszélnek Angliában a régi brittek, beköltözött dánok, szászok, római gyarmatok egy közös angol nyelvet, melyben a latin szavak szinte számosak? Mért beszélnek francia országban az ő gallusok, frankok rómaiak, németek, burgundok utódai egy közös francia kevert nyelven? Mért nem történt ez régen Magyarországon? Mért nem magyarosodtak meg nálunk a németek, vendek, tótok, oláhok, ráczok többféle népek? E sok kérdésre könnyű a felelet: az említett nagy országok sok apró ország egyesítéséből állottak fel, miután a népek nyelvei összezavarodtak és lett egy zavart nyelvű Spanyol, Francia-, Angol-, Olasz-, németország, mely nyelvet talált akkor az egy nagy ország fejedelme, azt tette községes kormányi, tanodai nyelvvé.

A magyar nemzet Attila birtokait követelve, megtámadta Európát, mi ellentállott lerombolta és Árpád fejedelemsége alatt országa határát nyugaton Orasus (Eus) németországi folyam tette, keleten Erdélyen túlterjedt.

A nagy győzelmekkel felállított magyar monarchia oltalma a római és Konstantinápolyi császárok ellen a magyar nemzetnek több gondot és dolgot adott, hogy sem a meghódított népek magyarisítására érkezett volna, győzelmek őzében nagyobb lelkiük is voltak őseink, hogy sem alattvalóikat nyelvészeti tárgyakkal akarták volna busítani. De hiszem, a magyar nyelvnek tanárai sem igen voltak azon korban kaphatók, midőn a nemzet kardokkal irt, s a pontokat buzogányokkal rakta.

A diplomácia a keresztényeknél azon korokban ahig ha nem mindenütt latin nyelven divatozott, ugymint a papság nyelvén és azért nálunk a népek magyarisítása igen sokáig vala háttérben; de mely aztán annál szebb hévvel, iparral gerjedett fel.

Ezen alkalommal a latin nyelvről meg kell jegyeznünk, hogy az, valamint jó darab ideig nálunk, ugy Franciaországban is kormányi és országgyűlési nyelv vala; de a francziák sokkal előbb kiadták rajta, mint mi. Mert midőn I. Ferencz királynak miniszterei ő felsége előtt arról panaszkodának, hogy őket az országgyűlésben a karok és rendek, mivel deakul hibásan beszéltek kinevették, boszankodva mondá a király: mit? az idegen nyelv miatt a francia minisztereket kinevették? parancsolom: ezután a francziák minden alkalommal francziául beszéljenek! nemzeti nyelvünk lesz hivatalos nyelvünk még iskoláinkban is! Hiszen a latin holt nyelv! mit udvaroljunk neki oly szörnyen, hogy rajtuk még uralkodják is?

A francia nemzet példája felvillanyozta a többi államokat, melyek szinte saját nyelvüket kezdték kimivelni és uralkodóvá tenni a hivatalok minden ágaiban. Így a francia jó király Európa népei kimivelésére óriási lépést tett.

Igy tett a magyar nemzetis, mihelyest nála a sokáig csak óhajtott keleti tiszta nyelvünket tudósaink hazafias hévvel míveltek, irtak, beszéltek magyarul, költészeink, szónokaink vetélkedve magyarázták más nemzetek classicus műveit, kiadták Európa szerzte csudáit remek munkákat. A német és francia nyelvek helyett a magyar lett társalgásaink divatos nyelve. Királyunk és királynénk nemzetünket fényes alkalmakban ékes magyarsággal szólították.

Mily szükséges légyen minden országban egy általános és uralkodó nyelv, kitetszik 1-ször a kormányzás szükségéből, melynek rendeleteit jól érteni minden polgár tartozik, egyébként meg nem tarthatja. 2-or az iskolák tanításából és tudományok közléséből az egész nemzettel. 3-or a katonaság tanításából és igazgatásából, melynek egy általános nyelven kell tétetnie. Beszélhetnek-e a tisztek vitézeikkel, ha azok nemzeti nyelvüket nem tudják? 4-or a katonának tudnia kell a néppel beszélni, beszélhet-e pedig, ha az országban a számos különböző népek más nyelven beszélnek? Nem rejlik-e ily dolog megengedésében nemzetiségünk, önállásunk enyészetének magva? 5-or a honi kereskedés forgalma is szükségélt a nemzeti általános nyelv tudását, nehogy a kereskedőnek tiz nyelvet is kellessék tanulnia, hogy üzletét sikerrel folytathassa. 6-or a fejedelemnek, mint nagy nemzeti család-apának, meg kell néha minden népeit látogatnia, illik velek beszélgetnie és annyit-ele nyelvű néppel beszélhet-e?

Minden okok azt erősítik, hogy az uralkodó nemzet nyelvére tartozik a fejedelem minden alattvalóját megtanítani. Kivételnek azon esetben van helye, ha két uralkodó nemzetnek egy fejedelme van, mert két nyelvet a fejedelmi család könnyen megtanulhat.

Ezen eseten kívül, ha a fejedelem országában külön nyelvű vendégnépeket tűr, azok magokat mindenkor külön szabad nemzetnek fogják tartani, az uralkodó nem ettel egy hazafiai lelkesedésre, hogy hazájokat vitézül oltalmazzák, nem fognak egyezni! a hazának belső ellenségei lesznek! mit a kormányknak megengedni, tűrni nem szabad.

Vasuti visszaélések.

A „magyar gácsországi vasut“ legénye-mihályi állomásán közlekedő oly scena folyt le, mely méltó megbotránkozást keltett az utazók nagy részénél, kik is, miután az ottani pálya főnökség részéről, a panaszkönyv előkérésalkalmával nyersen elutasították, kellő orvoslás végett az alábbi folyamodványt intézték a vasutársulat igazgatóságához. E panaszos folyamodvány közlését, melyből olvasóink a tényállásról is tudomást szereshetnek maguknak nem lehetett megtagadnunk, miután az igazgatóságtól is föl vagyunk kérve, hogy a visszaélések iránt figyelmét felébrésszük, melyeket szigoru vizsgálat alapján, közönség és a társulat érdekében kellőleg orvosolni kíván.

„Nagyon tisztelt vasutársulati igazgatóság! Magunknak s a közönségnek szerzendő elégtétel végett, közvetve pedig a tisztelt társulat érdekében, következő esetet van szerencsénk orvoslás végett tudomásul hozni:

A f. é. július 6-án este 7 órakor közlekedő s.-a.-újhely-legénye-mihályi-homonnai vonattal egy szükség esetére megnevezhető asszonyoság II. osztályu jegy mellett utazván, S.-a.-Újhelyt, állítása szerint III. osztályu jeggyel utazó vállalkozási munkavezető egyének helyeztetek hozzá, kiknek részint illetlen magaviseletök, részint egy nő idegzetét meghaladó erős szivar és dohány tüstölésök által oda kényszerítették, hogy a legénye-mihályi állomáshoz érve, tovább utaztatása végett a vonatvezetőtől más alkalmas ülőhelyet, illetőleg nem dohányzó kocsiosztályt kérjen.

Ezen kérelme azonban a vonatvezetőtől megtagadtatt, s miután e tekintetben orvoslást az állomásfőnöktől sem nyert, kénytelen lett I. osztályu utazójegyet váltani, egyidejűleg azonban az ugyanazon vonattal utazó ösmérsői közül Heiman Sándor eszményei lakos bérlő, Frieder pesti lakos ügyvéd és Klár Áron nyiregyházi lakos kereskedő urakat felkérte, hogy ezen sérelmenek orvoslása végett panaszát, a panaszkönyvbe íktassák.

Nevezett urak e célból az állomásfőnök urnál megjelenvén, kellő ildommal felkérték a jelen volt (névszerint meg nem nevezhető) tiszt urakat

a panaszkönyv kiadására, mely kérelmük azonban a hivatalnoki személyzet által durván megtagadtatt.

Nevezett urak a hivatal személyzet ezen szabályellenes sértő eljárásán méltatlankodással elelve, a váróterembe visszatérvén, elbeszéltek esetüket az utazó közönség s így a többi alulírottak előtt is; s miután a közönség solidaris érdekében a vasuti hivatalnok urak különben is általán nyersnek nevezhető eljárását mindannyian orvoslandónak találtuk: legottan elhatároztuk, hogy az állomásfőnök urat ismételtén felhívandjuk a panaszkönyv kiadására.

Ez meg is történt.

Alulírt Viczmány Ödön Zemplénmegye főjegyzője és Meczner Gyula kir. törvszéki bíró, Bodáky Gábor ügyvéd, Dr. Erényi Jakab ügyvéd, Kun Frigyes földbirtokos s.-a.-újhelyi, Zinner Mór kereskedő király-helmeczi lakos urakkal mint tanukkal megjelentünk az állomásfőnök ur hivatalhelyiségében s az ott talált két hivatalnok urnak kik közül különben egyik sem volt az állomásfőnök ur, magunkat bemutatva, kijelentettük, hogy mi az állomásfőnök urat keressük, s vele óhajtanánk sérelmünk előterjesztése végett beszélni. Erre a jelenlevő két tiszt ur arról értesítvén, hogy a főnök ur nincs jelen, felkértük őket, hogy az állomásfőnök urat sziveskedjenek lehvni, vagy pedig előterjesztett panaszunk beiktatása végett a panaszkönyvet kiadni. Amint ez megtörtént, az egyik tiszt ur (kinek nevét kitudnunk nem sikerült) szabadkozott, hogy ő nem főnök, ez reá nem tartozik, sőt többi, majd mindannyiunkat a faképnél hagyva a helyiségből távozott, a visszamaradt másik tiszt ur pedig (utóbbi értesülésünk szerint Bányai nevű) hasonló visszautasító szabadkozás után, hogy az reá nem tartozik, hogy neki más dolga van, hogy ötlet ily bandák támadják meg, kikkel ő szóba sem áll, a leggorombább módon elutasított, mialatt, nehogy tovább is terhükre legyünk hirtelen II-ik csemetést tettek.

Mi belátva, hogy ezen urakkal a vonatról lemaradás nélkül nem végezhetünk, kénytelenek voltunk távozni, azonban panaszunkat, eshető tagadás ellenében érvényesítendő, alulírott Meczner Gyula kir. törvszéki bíró, a visszamaradt tiszt urat, magam ismételt megnevezése mellett felkértem nevének közlésére, ki azonban erre könnyedén azzal felelt, hogy őt X. Y-nak hívják.

Ezen eljárás után nem vala más tenni, mint panaszunk beiktatása nélkül utunkat folytatni.

A vonatvezetőtől sikerült megtudnunk, hogy X. Y. urat — Bányai urnak hívják.

Előbbi asszonyoság panaszát, illetőleg a fentebb elmondottaknak szóról szóról hűségét alulírottak, mint személyesen jelen voltak, polgári szavunkkal esetleg hitünkkel erősítjük.

Végül ezen esetnek teljes kiegészítéséül azt is szükségesnek véljük a tisztelt igazgatóság tudomására juttatni, miszerint harmadnapon az az július 8-án ugyancsak Mihályin át visszatérve, megkísérlettük: ha valjon nem sikerülne-e a panasz könyvhöz jutnunk?

Alulírt Meczner Gyula, Matolay Viktor s Erényi Jakab elmentünk az állomásfőnök urhoz, ki magát előttünk utóljára „Dormus“ nével nevezte, ki is midőn megtudta tőlünk, hogy a panaszkönyvet kívánjuk, dacára udvariás közeledésünknek, indulatosan fogadott s előbb azt követelte, hogy a panaszt — illetőleg az okot, mely miatt a panaszkönyvet kívánjuk adjuk elő, amennyiben csak olyan panaszt engedhet meg, melyet lényegesen tart. Panaszunkat előadva, az állomásfőnök ur előadta a panaszkönyvet, melybe aztán, elég idő hiányában, ezen felterjesztésre hivatkozással Meczner Gyula ur röviden be is jegyezte, illetve előterjeszté a panaszt.

Ez alatt egy jelen volt s magát épen a panasz tárgyában vizsgálatára felhívottnak állított ellenőr ur közbejöttével is, kölcsönös beszélgetés fejlett ki a tekintetben, hogy az állomásfőnök ur fejtegette jogait, állította, hogy a panaszkönyvet csak olyan panasz felvételére tartozik kiadni, mely meggyőződése szerint fontos. Az állomásfőnök ur ezen felfogása elég gondolkozási módjának jellemzésére, s alulírottak legközelebbé sem csodálkozának, ha panasz sohasem merül fel; ezen felfogás azonban a főnök ur dolga, s azt hisszük, hogy a tisztelt igazgatóság szerzendő alkalmat a főnök urnak a 11434/872 sz. közl. miniszteri rendelet 1. 4-ik §-ának tanulmányozására; megrovaudó azonban ezen beszélgetés vagyis jogainak fitogtatása közben tanúsított neveletlen és indulatos magaviselete, mely a beszélgetés végén a jelen volt Matolay Viktor ügyvéd s első magyar-gácsországi vasut kisajátítási biztos urat arra indította miszerint megjegyezze, hogy az állomás főnök ur magaviseletével nincs megelegetve, mert fogadása nem volt udvariás s mert indulatos beszédében a

